

પરિશિષ્ટ

પરિશિષ્ટ 1

ગ્રીક મૂળાક્ષરો (THE GREEK ALPHABET)

Alpha	A	α	Iota	I	ι	Rho	P	ρ
Beta	B	β	Kappa	K	κ	Sigma	Σ	σ
Gamma	Γ	γ	Lambda	Λ	λ	Tau	T	τ
Delta	Δ	δ	Mu	M	μ	Upsilon	Y	υ
Epsilon	E	ϵ	Nu	N	ν	Phi	Φ	ϕ
Zeta	Z	ζ	Xi	Ξ	ξ	Chi	X	χ
Eta	H	η	Omicron	O	o	Psi	Ψ	ψ
Theta	Θ	θ	Pi	Π	π	Omega	Ω	ω

પરિશિષ્ટ 2

કેટલાંક અગત્યનાં અચળાંકો (SOME IMPORTANT CONSTANTS)

નામ	સંજ્ઞા	કિંમત
શૂન્યાવકાશમાં પ્રકાશની ઝડપ	c	$2.9979 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$
ઇલેક્ટ્રોનનો વિદ્યુતભાર	e	$1.602 \times 10^{-19} \text{ C}$
ગુરુત્વાકર્ષણનો સાર્વત્રિક અચળાંક	G	$6.673 \times 10^{-11} \text{ N m}^2 \text{ kg}^{-2}$
પ્લાન્કનો અચળાંક	h	$6.626 \times 10^{-34} \text{ J s}$
બોલ્ટ્ઝમેનનો અચળાંક	k	$1.381 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$
એવોગેડ્રોનો અંક	N_A	$6.022 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$
સાર્વત્રિક વાયુ અચળાંક	R	$8.314 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
ઇલેક્ટ્રોનનું દળ	m_e	$9.110 \times 10^{-31} \text{ kg}$
ન્યૂટ્રોનનું દળ	m_n	$1.675 \times 10^{-27} \text{ kg}$
પ્રોટોનનું દળ	m_p	$1.673 \times 10^{-27} \text{ kg}$
ઇલેક્ટ્રોન માટે વિદ્યુતભાર અને દળનો ગુણોત્તર	e/m_e	$1.759 \times 10^{11} \text{ C/kg}$
ફેરડેનો અચળાંક	F	$9.648 \times 10^4 \text{ C/mol}$
રિડબર્ગનો અચળાંક	R	$1.097 \times 10^7 \text{ m}^{-1}$
બ્લોર ત્રિજ્યા	a_0	$5.292 \times 10^{-11} \text{ m}$
સ્ટેફન-બોલ્ટ્ઝમેનનો અચળાંક	σ	$5.670 \times 10^{-8} \text{ W m}^{-2} \text{ K}^{-4}$
વિનનો અચળાંક	b	$2.898 \times 10^{-3} \text{ m K}$
શૂન્યાવકાશનો પરાવિદ્યુતાંક (પરમીટિવિટી)	ϵ_0	$8.854 \times 10^{-12} \text{ C}^2 \text{ N}^{-1} \text{ m}^{-2}$
	$1/4\pi \epsilon_0$	$8.987 \times 10^9 \text{ N m}^2 \text{ C}^{-2}$
શૂન્યાવકાશની પારગમ્યતા (પરમીબીઆવિટી)	μ_0	$4\pi \times 10^{-7} \text{ T m A}^{-1}$ $\cong 1.257 \times 10^{-6} \text{ Wb A}^{-1} \text{ m}^{-1}$

પરિશિષ્ટ 3

ત્રિકોણમિતિ (TRIGONOMETRY)

જો A, B અને C કાટકોણ ત્રિકોણના ખૂણાઓ હોય અને અનુક્રમે a , b અને c તેમની વિરુદ્ધ બાજુઓ હોય, તો ત્રિકોણમિતીય વિધેયો નીચે મુજબ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે :

$$(i) \sin\theta = \frac{\text{સામેની બાજુ}}{\text{કર્ણ}} = \frac{b}{c} = \cos\phi$$

$$(ii) \cos\theta = \frac{\text{પાસેની બાજુ}}{\text{કર્ણ}} = \frac{a}{c} = \sin\phi$$

$$(iii) \tan\theta = \frac{\text{સામેની બાજુ}}{\text{પાસેની બાજુ}} = \frac{b}{a} = \cot\phi$$

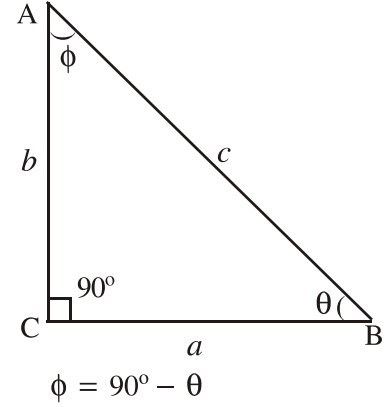
$$(iv) \cot\theta = \frac{\text{પાસેની બાજુ}}{\text{સામેની બાજુ}} = \frac{a}{b}$$

$$(v) \sec\theta = \frac{1}{\cos\theta} = \frac{c}{a}$$

$$(vi) \operatorname{cosec}\theta = \frac{1}{\sin\theta} = \frac{c}{b}$$

$$(vii) \tan\theta = \frac{\sin\theta}{\cos\theta}$$

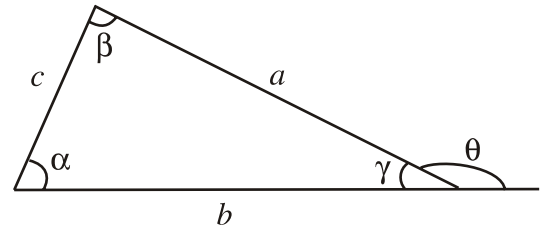
$$(viii) \cot\theta = \frac{\cos\theta}{\sin\theta}$$

SINE અને COSINEના નિયમો

$$(i) \frac{\sin \alpha}{a} = \frac{\sin \beta}{b} = \frac{\sin \gamma}{c}$$

$$(ii) c^2 = a^2 + b^2 - 2ab \cos \gamma$$

$$(iii) \text{બહિકોણ } \theta = \alpha + \beta$$

ત્રિકોણમિતીય સૂત્રો (TRIGONOMETRIC IDENTITIES)

$$(i) \sin^2\theta + \cos^2\theta = 1$$

$$(ii) 1 + \tan^2\theta = \sec^2\theta$$

$$(iii) 1 + \cot^2\theta = \operatorname{cosec}^2\theta$$

$$(iv) \sec^2\theta - \tan^2\theta = 1$$

$$(v) \operatorname{cosec}^2\theta - \cot^2\theta = 1$$

$$(vi) \sin 2\theta = 2\sin\theta \cos\theta$$

$$(vii) \cos 2\theta = \cos^2\theta - \sin^2\theta = 2\cos^2\theta - 1 = 1 - 2\sin^2\theta$$

$$(viii) \sin(\alpha \pm \beta) = \sin\alpha \cos\beta \pm \cos\alpha \sin\beta$$

$$(ix) \cos(\alpha \pm \beta) = \cos\alpha \cos\beta \mp \sin\alpha \sin\beta$$

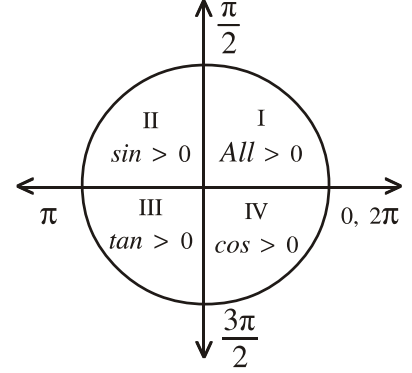
$$(x) \sin\alpha \pm \sin\beta = 2\sin\left(\frac{\alpha \pm \beta}{2}\right)\cos\left(\frac{\alpha \mp \beta}{2}\right)$$

$$(xi) \cos\alpha + \cos\beta = 2\cos\left(\frac{\alpha + \beta}{2}\right)\cos\left(\frac{\alpha - \beta}{2}\right)$$

$$(xii) \cos\alpha - \cos\beta = -2\sin\left(\frac{\alpha + \beta}{2}\right)\sin\left(\frac{\alpha - \beta}{2}\right)$$

જુદાં-જુદાં ચરણોમાં $\sin\theta$, $\cos\theta$ અને $\tan\theta$ ની સંજ્ઞાઓ

ચરણ	$\sin\theta$	$\cos\theta$	$\tan\theta$
I	+	+	+
II	+	-	-
III	-	-	+
IV	-	+	-

$$\sin(-\theta) = -\sin\theta$$

$$\cos(-\theta) = \cos\theta$$

$$\tan(-\theta) = -\tan\theta$$

$$\sin(90^\circ - \theta) = \cos\theta$$

$$\cos(90^\circ - \theta) = \sin\theta$$

$$\tan(90^\circ - \theta) = \cot\theta$$

$$\sin(90^\circ + \theta) = \cos\theta$$

$$\cos(90^\circ + \theta) = -\sin\theta$$

$$\tan(90^\circ + \theta) = -\cot\theta$$

ખાસ ખૂણાઓ માટે sine અને cosineની મૂલ્યો

વિધેય	0° 0 rad.	30° $\frac{\pi}{6}$ rad	45° $\frac{\pi}{4}$ rad	60° $\frac{\pi}{3}$ rad	90° $\frac{\pi}{2}$ rad	180° π rad	270° $\frac{3\pi}{2}$ rad	360° 2π rad
$\sin$	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{\sqrt{2}}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1	0	-1	0
$\cos$	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{1}{\sqrt{2}}$	$\frac{1}{2}$	0	-1	0	1
$\tan$	0	$\frac{1}{\sqrt{3}}$	1	$\sqrt{3}$	∞	0	∞	0

દ્વિઘાત સમીકરણનાં બીજ :

જો $ax^2 + bx + c = 0$, હોય તો,

$$x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

લોગ (Log) નાં સૂત્રો :

1. જો $\log a = x$, તો $a = 10^x$	4. $\log(a^n) = n \log a$
2. $\log(ab) = \log(a) + \log(b)$	5. $\log_a a = 1$
3. $\log\left(\frac{a}{b}\right) = \log(a) - \log(b)$	6. $\ln a = \log_e a = 2.303 \log_{10} a$

અગત્યનાં વિસ્તરણો :

1. દ્વિપદી વિસ્તરણ :

$$(1 \pm x)^n = 1 \pm nx + \frac{n(n-1)x^2}{2!} + \dots (x^2 < 1)$$

$$(1 \pm x)^{-n} = 1 \mp nx + \frac{n(n+1)x^2}{2!} + \dots (x^2 < 1)$$

2. $e^x = 1 + x + \frac{x^2}{2!} + \frac{x^3}{3!} + \dots$

જ્યારે $x \ll 1$, હોય ત્યારે $e^x = 1 + x$

3. $\ln(1 + x) = x - \frac{x^2}{2} + \frac{x^3}{3} + \dots (|x| < 1)$

જ્યારે $x \ll 1$, હોય, ત્યારે $\ln(1 \pm x) = \pm x$.

4. ત્રિકોણમિતીય વિસ્તરણો (θ રેડિયનમાં છે.)

(i) $\sin\theta = \theta - \frac{\theta^3}{3!} + \frac{\theta^5}{5!} + \dots$

(ii) $\cos\theta = 1 - \frac{\theta^2}{2!} + \frac{\theta^4}{4!} + \dots$

(iii) $\tan\theta = \theta + \frac{\theta^3}{3} + \frac{2\theta^5}{15} + \dots$

જો θ ખૂબ જ નાનો હોય, તો $\sin\theta \approx \theta$; $\cos\theta \approx 1$ and $\tan\theta \approx \theta$ rad.

